

Legyen szerény, kinek nincs más erénye,
 A koldus hadd járjon kalap-levéve;
 Te bontsd ki büszkén, bátran szárnyaid!
 A Parnasszus nem szűk veréb-kalit
 Hegy az, hová mankókon, szárnyszegetten
 Felmászni lopva, titkon lehetetlen.
 Hadd öltögesse nyelvét rád a dőre,
 Ne pillants hátra, csak mindig előre
 Ezt suttogják Parnasszus árnyai
 Annak, ki hozzájok birt szállani.

Az iróasztal morzsái.

Irta: Mikszáth Kálmán.

I. Szép szemü Jóska!

Ösmertem egy fiatal embert, aki nagy szorgalommal fekiúdt neki a tudománynak: orvos doktor akart lenni.

Higgadt, józan gondolkozásu volt s egyetlen ambíciója, hogy majdan szegény öreeg anyját nagy kényelemmel tart-hassa.

Szegény fiu lévén, sok akadálylyal kellett küzdenie, nem egyszer érte kellemetlenség is. Az emberek nem sokra nézik a szegényt: ha nem szerény, azt mondják rá, hogy tolakodó, ha pedig szerény, akkor bizonyosan „gyámoltalan“ a neve.

De a mi hősiünket csak megacélozta a küzdelem és a becsmélés: „Azért is megmutatom, hogy nem vagyok a legutolsó.“

Meg is mutatta volna, ha egyszer bolondjába azt nem mondja rá valaki:

— Nini, ennek a Jóskának milyen szép szeme van!

Jóska elpirult — de azontul mindennap a szemekre vitte a társalgást. Az a megjegyzés, hogy ő neki szép szeme van, tökéletesen megölte. Elméje belezavarodott apródonkint. Megkövetelte, hogy a szemét dicsérjék. S a hol nem szemeiről beszéltek, az olyan társaságban elálmosodott . . .

„Szép szemü Jóská“-nak hívták mindenfelé s ő édesdeden mosolygott e nevezetnek.

Most már szivesebben ült az orvosi könyvek helyett a tükör előtt és a saját szemeiben gyönyörködött.

— Ilyen szemek, ilyen gyönyörű ábrándos szemek! Igen! Ezekkel én sokra viszem.

Megérlelődött benne az a gondolat, hogy bele fog szeretni a király leánya — s megosztja vele a fele királyságot. Minek turkálna ő az unalmas, haszontalan könyvekben?

A szép szemü Jóska azonban rosszul számított, sem a fele királyságot nem kapta meg, sem a doktori diplomát.

Mi ott akkor abban a kis városban, ahol Jóska lakott, azt hittük, hogy ez egy sajátságos bolond, — pedig azóta látom, hogy csak közönséges bolond volt, mert ilyen „szép szemü Jóska“ sok van az okos emberek közt is, a büroókban, a parlamentben és mindenfelé.

II. Az a bizonyos szemüveg.

Abban az időben történt, mikor még a törvényszéki birákat ülnököknek nevezték, de ebben a mai időben még jobban megtörténhetett volna.

Együtt ült a törvényszék bóbiskólva és kimerülve. Ez már a hatodik kriminális ügy ma délelőtt.

A forumon ott állt egy kockás nadrágos zsidó és egy ködmönös paraszt ember. Nagy civakodásban voltak egymással, úgy járt a szájuk mint a kelepelő. Ugyancsak fül és figyelem kellett volna ahhoz, hogy a tényálladéket megértse.

No de iszen odavigyáznak az elnök, aki alig győzi közbeszólással („Lassabban, lassabban, mert mindjárt ide állítom a hajdut“) s az öreg Noszlopy István, a legtekintélyesebb ülnök, kinek olyan döntő itt a véleménye, mint a Deáké a diétán. A többi ülnökök szórakozottan könyökölnek a hosszú zöld asztalon.

A nagy fali óra átellenben a deket mutogatja már.

— No elég volt, elég — szakítá meg a tárgyalást a szelid ragyásképü elnök, — tudjuk már az egészet. Húzódjának hátra.

A felek a terem tulsó szögletébe vonultak s az elnök rendes szokása szerint az ülnökökhöz fordult az ítélet iránt s legfőkép a hangadó Noszlopyhoz:

— Mit gondol urambátyám — kérdezi halkán — mennyi büntetést szabjunk rá?

— Azt gondolom --- felelte az öreg, az ő böles nyugalmaival — egy fél esztendő épen elég lesz.

— Egy fél esztendő? Nem bánom ugyan, de nekem egy kicsit soknak látszik egy malac miatt.

— Ejh, — veté oda Noszlopy hanyagul — könnyen állja az ki, szívós a zsidó.

Az ülnökök helyeslőleg bólingáltak a fejeikkel, csak az elnök vetett csodálkozó szemeket Noszlopyra:

— A zsidó? — kérdé habozva, hogy a füleinek higgyen-e inkább vagy az eszének. Hiszen nem a zsidó a vádlott urambátyám!

— Canis mater — fortyant fel az öreg elpirulva és a dolmányát hirtelen helyre rángatva, — ha te jobban tudod, hát akkor minek kérdezed én tőlem?

Még neki állt feljebb, a miért a zsidó elhibázta azzal, hogy nem ő lopott, hanem a paraszt ember lopta meg őt.

III. Szeszélyes leány.

Ugy rémlik nekem, gyermekkoromban hallottam beszélni, hogy egy városban nagy záporosó után pocsolya támadt az utcán.

A föld csakhamar megszikkadt, de a hosszan elnyuló keskeny posvány ott éktelenkedett az ut közepén zöldből barnába átesapó undok vizével.

Egy sugár természetű fiatal leány át akart menni a tulsó oldalra. Megállt a posványnál s aggódva méregette, át lehetne-e ugrani?

Főlemelte kissé szoknyáit, mintha neki készülne iramodni, zavart tekintete, piciny lába, formás bokái lebilincseltek az odatévedt férfi pillantásokat.

Hanem csakhamar lankadtan leereszti ruháit. Átugrani széles egy kicsit, az átgázolásra pedig az evelasztin cipőcskék alkalmatlanok.

Szerencsére épen akkor ért a pocsolyához két férfi. Az egyik legott észrevette a leány zavarát, pillanat műve volt ..

átnyalábolta szép derekát — s hopp itt vagyunk! — letette a tulsó paitra.

— Ez szemtelenség! — Kiáltá a leány és sötét szemében villámok cikáztak... Hogyan merészkedett ön?

Látva a leány bosszankodását a másik férfi, ép oly villámgyorsan ő is átnyalábolta édes derekát s visszahe-lyezte ahol előbb állt.

A kis szeszélyes arca lángba borult.

— Ez már sok — sziszegte ziháló orrlyukakkal. — Hogyan mert ön uram?

— Engedje meg kisasszony — felelte az nyugodtan — de nem akartam eltűrni, hogy önnel igazságtalanság történjék!

. . . Ez a kis utcai jelenet eszembe jut, valahányszor a közvélemény felförmed az ellen is, aki előre vinné, az ellen is, aki hátravinné.

Legokosabb hozzá nem nyulni.

A legények gazdája.

— Elbeszélés a székely népeletről. —

Írta: **Benedek Elek.**

Már mifelénk, abban a görbe Székelyországban a legény csak addig megy «éfi legény» számba, míg a sorozást végig nem járta. Azontul már minden jó embere az-
zal köszönti: Hát hé, mikor táncolunk a lakadalmadon?

Nem is gazdaember fiának való az a hosszas legény élet. Az isten is úgy rendelte azt, hogy a gazdalegény csak keljen szárnyára, mihelyest teheti s dolgozzék a maga kezére. Még a keze is jobban a dologra áll, ha tudja, hogy ez az enyém s nem a másé.

Nem is tudá azt elgondolni senki-lélek Baczonban, hogy ez a Mózes Antal mért nem akar páros életre jutni. Ott vénül az apja házánál, egész életére «legények gazdája» marad, pedig a tulajdon édes anyja sem mondhatja, hogy nagyon beillenék a legény-seregbe. Van bizony azok közt olyan fiatal is, hogy Mózes Antalnak bátran a fia lehetne. Már azok a fickó-legények is ingerkednek vele,